

**Tartu Ülikooli Raamatukogu süstemaatiline kataloog (S),
koostatud 1951-1999
Pass kataloogile nr. 14¹**

Kataloogi ülesanne

Süstemaatiline kataloog koos aineleenditega oli aastatel 1951-1999 ainus kataloog, mis võimaldas lugejaile infootsingut UDK liigituse alusel põhikogus ja alates 1972. aastast ka õppekogus ning erialakogudes oleva kirjanduse kohta. Kataloogi nimetuse lühivormiks on S.

Asukoht

Kataloog asub sedelkataloogide ruumis (nr 289).

Suurus

1998. aasta lõpus oli kataloogis umbes 930 000 kaarti, kataloogikaste - 1251. Kataloogi juurde kuuluvad aineleendid: eestikeelne 12 kastis ja venekeelne 12 kastis. Vt ka passi lisa 1 „Süstemaatilise kataloogi (S) venekeelne aineleend (VAL)“.

Sisu

Olenemata ilmumiskohast peegeldab kataloog eesti- ja võõrkeelset kirjandust: alates 1945. aastast ilmunud raamatuid, eripealkirjadega jätkväljaandeid, pisi- ja väikeseid, separaate, noote; alates 1969.a. ilmunud TRÜ dissertatsioone ning alates 1988. a. ilmunud autoreferaate ja välisdissertatsioone. 1989. aastal liideti süstemaatilisse kataloogi liigi 37 juurde ka TRÜ käsikirjaliste teadustööde (TT) süstemaatiline kataloog (6 kastis). Täpsemalt TT süstemaatilise kataloogi kohta vt. kataloogi nr. 30 infolehest. [Hetkel veel infoleht puudub]!

Kirje

Kataloogijate poolt koostatud põhikirje kaardid on liidetud kataloogi neisse rubriikidesse, mis raamatu sisu peegeldamiseks liigitajate poolt määratud olid. Viiteid esineb vahekaartidel, nt rubriigi 54 Keemia juures Biokeemia vt. 577.1.

Raamatukogunduslikud märkused

Kataloog sisaldab põhi- ja teisikkaarte, s.o. põhikirjega, kuid lisaindeksiga kataloogikaart süstemaatilises kataloogis.

Kui 1972. aastal ülikooli raamatukoguvõrk tsentraliseeriti, muudeti TÜR kataloogid keskkataloogideks, kus peegeldus ka õppe- ja erialakogude kirjandus.

Kataloogimisakonnas koostatud kirjed (generaalkaardid) paljundati kõikide lugejakataloogide jaoks, seega ka süstemaatilise kataloogi jaoks. (Esi- ja dubleeriti kaarte käsitsi, hilisematel aastatel kirjutusmasinal.) Alates 1968. aastast kasutati elektrograafilisel teel paljundatud kaarte, mille allääres olid ka UDK indeksid. 1975. aastast kataloogimisakonnas olnud automaatkirjutusmasin „Optima 528“ võimaldas kiiresti saada kõrgevaliteedilisi koopiaid venekeelsetest kaartidest. Aastatel 1994-1998 (INGRIDI ajal) kasutati arvutiväljatrükina saadud kaarte, mille allosas olid nii UDK indeksid kui ka märksõnad.

¹ TRÜ Teadusliku Raamatukogu kataloogisüsteemi juht. Tartu, 1988

Kataloogi ülesehitus

Kataloogi ülesehituse aluseks on UDK ehk universaalne detsimaalklassifikatsioon, mis on kümnendjaotusel põhinev rahvusvaheline liigitussüsteem. Kõik teadusalad on jaotatud 10 pealiiki, mis igaüks omakorda jagunevad 10 alaliigiks, iga alaliik omakorda 10 alaliigiks jne.

Liike tähistavad indeksid. Mida kitsam mõiste, seda rohkem numbreid indeksis. Näiteks:

6 rakendusteadused
62 tehnika
621 masinaehitus
621.3 elektrotehnika
621.313 elektrimasinad
621.313.3 vahelduvvoolumasinad

UDK pealiigid:

0 Üldteosed. Teadus (TÜR süstemaatilises kataloogis vastav kirjandus 24 kastis)	
1 Filosoofia. Psühholoogia	(35 kastis)
2 Religioon. Teoloogia	(18 kastis)
3 Sotsiaalteadused	(231 kastis)
4 vaba (kuni aastani 1964 Keeleteadus, mis on viidud pealiiki 8)	
5 Matemaatika. Loodusteadused	(263 kastis)
6 Arstiteadus. Rakendusteadused	(314 kastis)
7 Kunst. Muusika. Teater. Sport	(65 kastis)
8 Filoloogia	(171 kastis)
9 Ajalugu. Geograafia	(130 kastis)

Rubriigid on eraldatud plastmassist vahekaartidega.

Pea- ja all-liigid on eraldatud värviliste vahekaartidega, mis on kesk-, vasak- või parempoolse väljega. Eri- ja üldmäärajaga alljaotisi eraldavad valged vahekaardid.

Rubriigisisene järjestus on järgmine:

- eestikeelne kirjandus
- võõrkeelne kirjandus ladina tähestikus
- võõrkeelne kirjandus slaavi tähestikus

Selline järjestus kehtis 1990-ndate algusest, algselt oli slaavi tähestik teisel kohal. Uusima kordustrukti kaart paikneb eespool. Suuremates rubriikides on eesti- ja võõrkeelne kirjandus eraldatud vahekaartidega.

Kasti etiketil on näidatud põhirubriikide indeksid, selgitava tekstiga eesti keeles, varasematel aastatel ka vene keeles. Erinevatel teadusaladel on kasutatud eri värve etikette.

Kaarte liitsid ja kataloogi redigeerisid liigitamisesektori, hiljem liigitamisosakonna töötajad. Kasutati juhendeid „Kaartide liitmine süstemaatilisse kataloogi“ ja „Süstemaatilise kataloogi redigeerimine“ (Helgi Laanes, Helje Riives, 21.11.1985). Vt Lisa 2. Kustutatud raamatute kaarte eraldasid kataloogijad ja/või liigitajad.

Abivahendid

Nii lugejaile kui ka sisetöök: ainelendid.

Liigitajatele: kataloogi rubriikide loend ja ülalmainitud juhendid.

Ajalugu

1951 – alustati kataloogi koostamist. Esimesed raamatud liigitas ja kataloogile pani aluse Astrid Kaarna.

1952 – asuti koostama venekeelset ainealoendit s.o märksõnade tähestikulist nimestikku kartoteegi kujul, et muuta kataloogi kasutamine lihtsamaks. Täpsemalt ainealoendite kohta vt. Lisa 1.

1958 – esmakordselt mainiti osakonna aruandes, et viidi läbi kataloogi redaktsioon (liikides 8, 51, 53). Kataloogi redigeerimine jätkus kuni 1999. aastani.

1962-1964 – jätkus kataloogi redigeerimine - ühiskonnateaduste liikide läbivaatamisel lähtuti NLKP 22. Kongressi ja juunipleenumi seisukohtadest ning isikukultuse jälgede lõpliku likvideerimise vajadusest. Likvideeriti liik 3K3, eraldati J. V. Stalini teoste analüütilised kirjed, eraldati ka J. V. Stalini teoseid kommenteerivate brošüüride ja isikukultuse positsioonidelt kirjutatud biograafilist laadi materjalide kaardid jne (Aruanne 1963, lk.2) .

1964 – kataloog tõsteti ümber uutesse erineva kinnitusviisiga kastidesse. Kataloogi mahtu laiendati 264 kastilt 480 kastile. Tehti ära suur, aeganõudev ja füüsiline töö - 290 000 kaardi augurauaga läbilöömine uute kataloogikastide varraste jaoks.

1965 – kataloogi juurde moodustati uudiskirjanduse süstemaatiline kartoteek (6 kasti, 62 rubriiki).

1969 – jätkus kataloogi redigeerimine. Vastava eriala liigitaja redigeeris kataloogis oma ainevaldkonda, moodustas uusi rubriike, lisas ainealoendisse uusi märksõnu ja 1 kord nädalas liitis uue kirjanduse kaardid uudiskirjanduse süstemaatilisse kartoteeki. 1969.a. hakati liitma kataloogi ka välisdissertatsioonide kaarte.

1972 - kataloogi jaoks saadi uued kapid – 15 kappi, igas 60 kasti, kokku 900 kasti. Kataloog laienes 480-lt kastilt 840-le. Uute kappide saamine võimaldas laiendada enamikke katalooge (näiteks venekeelne tähestikkataloog laienes 696-lt 864-le). Esmakordselt olid uued kataloogikastid varustatud orgaanilisest klaasist etiketihoidjatega, mis kaitsesid etikette määrdumise eest.

1973 – koostas Helju Möller süstemaatilise kataloogi redigeerimise ja reklassifitseerimise kohta metoodilised juhendid.

1974 – moodustati iseseisev liigitamise ja märksõnastamise sektor, mis aitas muuta paremaks tööd märksõna- ja süstemaatiliste kataloogidega.

1976 – koostas Heljo Möller juhendi süstemaatilise kataloogi eestikeelse ainealoendi loomiseks

1979 – üldlevinud seisukoha järgi pidid kõik rubriigid saama redigeeritud iga 5 aasta järel, kuna teadusalad arenevad ja rubriigid paisuvad suurteks. Seega oleks pidanud igal aastal redigeerima ca 92000 kaarti, aga 1979.a. redigeeriti vaid 5200 kaarti.

Uuendusena hakati kataloogi suuremates rubriikides kaarte jaotama gruppidesse ilmumisaastate järgi, et hõlbustada lugejail uuema kirjanduse leidmist.

1985 – koostasid Helje Riives ja Helgi Laanes süstemaatilise kataloogi redigeerimise uue juhendi.

1987 – lugejaile pandi välja 2 aasta jooksul koostatud eestikeelne ainealoend (ca 6000 märksõna), mis hõlbustas lugejail oluliselt süstemaatilise kataloogi kasutamist. Koostajateks olid põhiliselt Linda Poots ja Andres Mihkels.

1988 – kataloogis hakati peegeldama ka autoreferaate ja TRÜ käsikirjalisi teadustöid.

1989 - kataloogis hakati peegeldama ka TRÜ käsikirjalisi teadustöid.

01.01.1999 - lõpetati kataloogi koostamine, redigeerimine, täiendamine ja parandamine seoses infosüsteemi INNOPAC rakendamisega. Kirjandus on edaspidi leitav e-kataloogist ESTER.

2014 - Kogu kataloogis olev kirjandus pole veel märksõnastatud ja liigitatud, ka seepärast **peab kataloogi veel säilitama.**

Kirjandust kataloogi kohta

Riives, Helje. Kataloogid ja kirjanduse töötlemine // Teadusliku Raamatukogu töid. V, TRÜ Teadusliku Raamatukogu tegevus aastatel 1940-1976. Tartu, 1977. Lk. 58-59.

Passi koostajad: Elsa Loorits, Kaja Kruus, jaanuar 2015

Täiendatud ja kinnitatud TÜR kaart- ja sedelkataloogide säilitamise töögrupi poolt ...01. 2015

Märkus: 23. märtsil 2006. aastal otsustas kaart- ja sedelkataloogide säilitamise töögrupp: alates 1945. aastast ilmunud kirjanduse süstemaatiline kataloog koos aineleenditega oli kuni 01.01.1999 ainus kataloog, mis võimaldas teostada UDK alusel infootsingut alates 1945.aastast ilmunud raamatute, sepaatide ja alates 1988. a. ilmunud dissertatsioonide, autoreferaatide ja perioodika nimetuste osas ning seetõttu kataloog **kuulub alalisele säilitamisele.**

LISA 1

Süstemaatilise kataloogi venekeelne aineleend (VAL), koostatud 1983. aastal ja täiendatud kuni 1987. aastani (Ljudmila Dubjeva). Hetkel vt. seda digiteerituna kataloogitoimkonna kodulehelt: Kataloogid -> Kataloogide passid ja infolehed nr.10.